NR. 3 2015 89. ÅRGANG

Norsk Pelsdyrblad

Vinner av Mikkelprisen 2015 Side 8-9

Åpenhet en forutsetning Side 4-5
Veterinær med engasjement Side 6-7
Varierende valperesultat Side 22-23

Innhold

3 Leder: Spenning før septemberauksjonen

4-5 Åpenhet en forutsetning

6-7 Veterinær med engasjement

8-9 Vinner av Mikkelprisen 2015

10-13 Fra skinnutstillingen 2015

14 Vinnere på skinnutstillingen

15-16 Avlsprogram er nødvendig

17 En fin møteplass

18-19 Finske minkbønder på fagtur

20-21 KS-tjenesten for rev

22-23 Varierende valperesultat

24-25 På gardsbesøk i Nissedal

26-27 Åpen pelsdyrgård samlet mange

27 Filmen Pels i PFU

28-30 Veteranhjørnet: Asbjørn Tveit

32 Mange på minkkurs

24-25

22-23

10-13

Norsk Pelsdyrblad – Et organ for Norges Pelsdyralslag

Besøksadresse Økern Torgvei 13, 0580 Oslo
Postadresse Postboks 175 Økern, 0509 Oslo
Telefon 47 80 72 00
Telefax 22 64 35 91
E-post post@norpels.no
Ansvarlig redaktør Arild Martinsen
Grafisk produksjon 07 Media – 07.no
ISSN 0369-5255

Norsk Pelsdyrblad har enerett på gjengivelse av artikler fra Dansk Pelsdyravl og Finsk Pälstidskrift. De nevnte tidsskrifter har samme enerett for artikler i Norsk Pelsdyrblad.

Medlemskontingent i Norges Pelsdyralslag
Kr 1.000 for hvert kalenderår, inkluderer abonnement på Norsk Pelsdyrblad. Direkte abonnement i Norge kr 300, Norden og utlandet kr 350.

Annonsepriser
1/1-side kr 7.000 | 1/2-side kr 5.000 | 1/4-side kr 3.000 | 1/8-side kr 2.000 | 1/16-side kr 1.500 | Tillegg for utfallende kr 500 | Løst bilag inntil 4 sider kr 14.000 | Rubrikkannonse: gratis | Mva. er inkludert i prisen. | Rabatt ved 3 eller flere innrykk i året. | Norsk Pelsdyrblad gjør sitt ytterste for at annonsene skal bli korrekte. Om det likevel forekommer feil i innholdet, så er vårt ansvar begrenset til maksimum annonsens kostnad.

Godt oppmøte på åpen gård, men hvordan blir oppmøtet i auksjonssalen?

Forrige helg åpnet mer enn 30 gårder over hele landet dørene for allmenhet, media og politikere, i forbindelse med årets Åpen pelsdyrgård – bli med inn. Hele landet var representert, og gjennom synlige annonser og forhåndsomtale i media og på nettet fikk alle interesserte muligheter til å besøke en gård. Andre gårder holdt åpent tidligere i sommer, blant annet i tilknytning til Norges Bondelags åpen-gård-arrangement. Til sammen har flere hundre mennesker besøkt pelsdyrgårder i år, og mange av dem har fått en a-ha-opplevelse når de besøker gården: - Det er jo ikke slik det ser ut på TV!

Vi ser også at politikerne legger merke til vår åpenhet og gjestfrihet, og gir honnør for det, det tar vi til oss! Som AP-politikeren Tor Snøve sa ved besøk på Åpen pelsdyrgård i Oppdal: - Jeg tror ikke folk som bor i byene er klar over hvor viktig pelsdyrnæringa er for utkantkommuner. Dersom vi skal unngå svenske tilstander her hjemme der landsbygda tømmes for folk, ja, da må vi ha næringer som er i stand til å skape arbeidsplasser.

Vi leverer gjerne arbeidsplasser, og tilbyr til og med økt verdiskapning basert på norske råvarer. Samtidig vet vi at politikerne forventer mer fra oss, og premissene for videre bærekraftig drift er nedfelt i Pelsdyrutvalgets rapport. Spesielt vektlegger utvalget styrket forskningsinnsats.

Når norsk pelsdyrnæring i dag er blant de ledende i verden både når det gjelder skinnkvalitet og dyrevelferd, så er det blant annet et resultat av målrettet forskningsinnsats. I forbindelse med oppfølgingen av Pelsdyrutvalget vil NPA derfor styrke forskningsarbeidet, og ønsker blant annet å etablere et fond som skal gå til forskning og utvikling av dyrevelferdsmessige tiltak. Dette målet ble understreket av årsmøtet i juni i en særskilt uttalelse om kunnskapsbasert utvikling av pelsdyrnæringen.

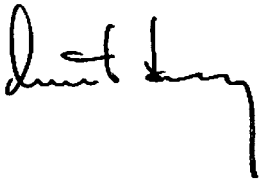
Spesielt ønsker pelsdyrutvalget mer nordisk forskningssamarbeid. I lys av dette har NPA invitert andre nordiske land til tettere samarbeid om forskning. På et toppmøte for lederne av nordiske pelsdyroppdretterforeninger på Gardermoen i slutten av august ble det gitt tilslutning til et tettere forskningssamarbeid, slik at alt legger til rette for god oppfølging av Pelsdyrutvalget på dette punktet. Lederne ser også andre områder for tettere nordisk samarbeid.

Vi er således i full gang med oppfølgingen av Pelsdyrutvalgets anbefalinger, og ytterligere konkretisering vil skje utover høsten.

Foran sesongens siste auksjoner rår usikkerhet. I år er Saga først ute med sin septemberauksjon, etter at Nafa bestemte seg for å kansellere sin auksjon, og Kopenhagen Fur flyttet sin til senere i måneden. Makroøkonomien i våre viktigste markeder, Kina og Russland, er for tiden noe ruskete, og slik sett er det stor spenning knyttet til etterspørselen etter varer. Kjøpekraften for russiske kunder er bekymringsfull, på grunn av lav oljepris og vestlige sanksjoner etter Ukraina-krisen, og salget kan bli krevende. Ettersom sølvrevsalget har vært spesielt utfordrende, etablerte NPA en forskuddsordning for medlemmene som mange har benyttet seg av.

I Kina er situasjonen at yuanen ble devaluert i august, slik at kjøpekraften for importvarer er noe svekket. Kina har imidlertid fortsatt betydelig økonomisk vekst, og etterspørselen etter europeiske kvalitetsskinn vil nok opprettholdes. Nord-Amerika bør, ut fra dagens dollarkurs, kunne være aktive på etterspørselssiden. Fra norsk side kan vi glede oss over en svekket krone, som gjør at vi får valutagevinst og dermed bedre betalt for skinnene enn før. Det er også positivt at verdensproduksjonen av skinn, både rev og mink, er lavere enn i fjor, slik at tilbudet fremover tilpasses etterspørselen.

Trivelig høst i pelsdyrgården!

- Forsøk på å skjule feil og mangler når det gjelder dyrevelferd, slår som regel tilbake på en selv, sier stortingsrepresentant Geir Pollestad (Sp). Foto: Vidar Ruud, NTB Scanpix

-Åpenhet er en forutsetning

-Åpenhet! Det er nøkkelen til å snu opinionen til fordel for en bærekraftig pelsdyrnæring. Det sier stortingsrepresentant Geir Pollestad (Sp) fra Rogaland.

Av Paul Norberg

Han er lei av å se filmklipp og TV-reportasjer som viser fram skadde dyr og eksempler på dårlig dyrehold.
-Pelsdyrbøndene er underlagt streng kontroll fra Mattilsynet. Ja, faktisk den strengeste kontrollen av alle næringer innen landbruket. Det er bra, for det har også skjerpet hele næringen til å ta alvorlig på dyrevelferden. Men da er det også viktig at oppdretterne ikke ser på Mattilsynets kontrollører som uønskede inntrengere, men heller samarbeider aktivt for å få råd og veiledning om hva som bør forbedres.

Mattilsynet er en positiv ressurs for næringen, mener Pollestad.

-Tror du norske pelsdyrbønder ser Mattilsynet på den måten?

-Jeg håper det. Mattilsynets hovedoppgave er naturligvis å drive tilsyn. Men for å få et best mulig resultat for hele næringen, er et godt samarbeid en forutsetning.

Nye ambassadører

Han ser på prosjektet med «åpen gård» som et viktig skritt i riktig retning. For da får bøndene vist fram gårdene, forklart allmennheten om fôring, burkvalitet og hvordan dyrene sjekkes regelmessig.

-Åpen gård gir pelsdyrbransjen muligheter til å skaffe nye ambassadører til næringen. Slik åpenhet kan også bidra til konstruktive diskusjoner med skeptikerne. For det er jo ingen tvil om at det av og til skjer feiltrinn i behandlingen av pelsdyr. Og i slike tilfeller er det absolutt nødvendig å være åpen og ærlig. Forsøk på å skjule feil og mangler slår som regel tilbake på en selv, sier Pollestad. Som har vært en solid politisk støttespiller for pelsdyrbøndene.

-Hvorfor engasjerer dette deg?

-Pelsdyrnæringen er viktig for landbruket i Norge. Bransjen genererer eksportinntekter for 500 millioner i året. Oppdretterne bidrar til at 50 tusen tonn problemavfall fra slakterier og fiskeindustri blir brukt som fôr. Dermed er de sentrale bidragsytere i en biologisk ressursutnyttelse. Jeg mener at dette er en fremtidsnæring, og min ambisjon er at bransjen dobler sin produksjon i løpet av få år. Det er ønskelig med en solid vekst, men da kreves det forutsigbare rammebetingelser. Og bøndene må få en sikkerhet for at de virkelig kan drive oppdrettsarbeidet i 20-30 framover.

Geir Pollestad forteller at han selv har vært på pelsauksjon i København, og at han ble positivt overrasket over å se samspillet mellom norske pelsdyrbønder og motedesignere fra ulike land. Han er klar på at regelverket for pelsdyrhold i Norge og Norden er langt bedre enn i land i Øst-Europa og Asia. Godt pelsdyrhold gir bedre kvalitet på pels, og det er dermed i oppdretternes egen interesse at dyrene behandles slik regelverket beskriver. Dette har også utenlandske oppkjøpere merket seg, og nordisk pels er ettertraktet i de store mottakerlandene.

-At regelverket er godt betyr ikke nødvendigvis at alt er på stell. Det er praktiseringen av regelverket som er viktig, understreker Pollestad.

Ubehagelige opplevelser

Geir Pollestad mener at pelsdyrproduksjonen også er positiv for hele dyrevelferden i landbruks-Norge.

-De strenge og hyppige kontrollene fra Mattilsynet har gjort hele næringen ekstremt bevisst på hva god dyrevelferd innebærer. Dette smitter over på dem som driver med kylling, svin og annet dyrehold. Dyrevernaktivistene har valgt seg ut pelsdyrbransjen som «verstinger», og det har tatt mye av støyten for negative forhold som kan finnes innen alle typer produksjon av dyr. Hvis pelsdyrnæringen forsvinner, er det sannsynlig at aktivistene vil lete etter «andre jaktmarker».

Pollestad setter pris på aktivistenes engasjement, men ønsker at de skal kjempe med rene midler. Han har selv blitt utsatt for det han omtaler som «ubehagelige opplevelser» fordi han har støttet en fortsatt drift og vekst for næringen.

-Det er blitt noen hundre e-poster og tekstmeldinger. En del av dem har vært utrivelige, og på grensen til trusler. Og når de er blitt for grove har jeg valgt å melde fra. Det er forresten pussig at det er sjelden jeg får slike meldinger når jeg går ut i mediene i mitt hjemfylke Rogaland. Men når uttalelsene kommer på trykk i VG eller riks-TV, da øker mengden med fordømmende meldinger. Jeg har observert at det er klare geografiske ulikheter på hvem som er mest i mot dyrehold i bur, sier Pollestad.

Misforstått vedtak

Stortingsrepresentanten fra Rogaland er også skuffet over årets jordbruksavtale, der det ble bestemt at støtten til fraktutjevning i pelsdyrnæringen skal avvikles.

-Dette er et misforstått vedtak, som kun rammer bøndene i distrikts-Norge. De som ligger lengst unna fôrkjøkkenene. Den økonomiske situasjonen deres blir langt mindre forutsigbar, og for mange bønder kan det bli ekstraregninger på flere hundretusen kroner i året. For staten er dette småpenger, så det er kun symbolkraften ved å imøtekomme kritikerne av pelsdyrnæringen som har ført til dette vedtaket. Jeg er også kritisk til at partier som Høyre og Fremskrittspartiet har endret syn etter forrige Stortingsvalg. Før valget uttrykte begge partiene at de ville holde sin hånd over pelsdyrnæringen. Det er utvilsomt blitt en klam hånd for en næring som faktisk er en bidragsyter til næringsvirksomhet og bosetting i distriktene, og som også bidrar med eksportinntekter i Norge, mener Geir Pollestad. ■

Hans Gunnar Bruheim (til venstre) under besøket hos John Jarle Gorseth i sommer.

Hans Gunnar Bruheim

Veterinær med stort engasjement for pelsdyr

Hans Gunnar Bruheim er veterinær med utgangspunkt i Støren i Sør-Trøndelag, og han mener at pelsdyrholdet som han kjenner tilhører den beste 10 prosenten av husdyrholdet. Sin rolle som helsetjenesteveterinær for reveoppdrettere, og mange års praksis som veterinær, gjør at han er sikker i sine vurderinger.

Av Hans Åge Kulbotten

Hans Gunnar var tidlig med sin far, som var veterinær og reveinseminør, ut i praksis. Ved besøket hos John Jarle Gorseth kommer det fram mange historier fra den tida, og smilet er lett å få fram. -Spesielt lynne til dyra har endret seg vesentlig, sier Hans Gunnar mens vi går innover pelsdyrhusene og ser til sølvrevtispene som ligger med fine kull. Her er det viktig å forstå dyrene, sier John Jarle, som viser til at dyr med stor selvtillit kan være gode mødre, men de kan også være utfordrende å håndtere.

Begge er de godt tilfreds med innføringen av helsetjenesten i pelsdyrholdet. Det etableres fast dialog mellom veterinær og produsent, og veterinæren kan følge utviklingen over år. Hos Gorseth har Bruheim vært veterinær på storfe, svin og pelsdyr i en årrekke, og han legger vekt på å etablere god kontakt og skape et tillitsforhold til gårdbrukerne. - I pelsdyrholdet avlives det dyr som i annet husdyrhold behandles, sier Hans Gunnar. Han har forståelse for hvorfor det har blitt slik, men er veterinærfaglig ikke sikker på om dette er riktig utvikling.

Hans Gunnar har god kontakt med Mattilsynet sine inspektører i området, og de er kjent med hverandres arbeid til beste for husdyrholdet. Resultatet av arbeidet med helsetjenesten for pelsdyr mener Bruheim er veldig bra for pelsdyrnæringa, og Gorseth støtter dette og mener det er betryggende å ha dokumentasjon som bekrefter god dyrevelferd i pelsdyrgården. Jevnlig kontakt med veterinæren gjennom helsetjenesten gjør at kommunikasjonen og tilnærmingen til problemstillinger skjer mye lettere, er de begge enige om.

Med bakgrunn i blant annet tidligere engasjement knyttet til behandling av øremidd hos rev har Norges Pelsdyralslag inngått avtale med Hans Gunnar om å være ressursperson for andre veterinærer og pelsdyroppdrettere i veterinære spørsmål knyttet til reveproduksjon. Videre er han en ressursperson som også NPA og fôrlagene kan trekke veksler på i aktuelle problemstillinger. ■

Mikkelprisen 2015 til Sigbjørn Kirkebøen

Det var en overrasket og rørt Sigbjørn Kirkebøen som mottok Mikkelprisen for 2015 under årets Riksutstilling på Hamar. Aktivt avlsarbeid, tillitsfulle dyr, stor engasjement for næringen, blant topp fem på hitlisten, politisk engasjert og til gavn for næringen, var ord prisutdeler Henning Dalbakk, nestleder i styret i NPA, brukte ved tildelingen.

I kriteriene for Mikkelprisen står det at den tildeles «for god dyreomsorg og totalkvalitet i pelsdyrholdet, samt for å ha gjort et betydelig arbeid til gavn for pelsdyrnæringen i Norge».

Prisen blir tildelt en produsent annet hvert år, og det er Dyrevelferdsrådet, bestående av produsentene Kjell Hodne og Bjørnar Berg og forsker fra NMBU Anne Lene Hovland, som er jury.

I sin presentasjon av vinneren sa Dalbakk blant annet at pelsdyrproduksjon var ikke noe nytt da Kristiansen meldte seg inn i Norges Pelsdyralslag i 1988. Han gikk i sin fars forspor og har videreført sølvrevproduksjonen. Sølvreven har vært å finne på gården hans i flere tiår, og han har nå ca. 150 avlstisper. Tidligere har han vært livdyrdommer- og har i tillegg vunnet mange priser på livdyrutstillinger. De senere årene har Sigbjørn ligget blant topp fem på hitlisten.

-Det er ingen tvil om at årets Mikkelprisvinner setter høye krav til seg selv og til dem rundt seg. Han går «All inn» for næringen, og er veldig interessert i alle deler av produksjonen, sa Dalbakk.

-Sigbjørn Kirkebøen har sterkt fokus på dyrevelferd og er opptatt av å følge lover og forskrifter. Dyra har god helse, noe som gjenspeiles i rapportene fra de årlige veterinærtilsynene, sa Henning Dalbakk. Gjennom aktivt avlsarbeid, ved å benytte seg av tillitsfulle avlsdyr, og ved tidlig å prege dyra, har han rolige og nysgjerrige dyr. Sammen med pelsdyrkollegaene Knut H. Skrindo og Torgeir Fagermo er prisvinneren en foregangsmann med å håndtere rev for hånd. Alle som ønsker, kan komme og lære. Hvis det er noe annet han kan være behjelpelig med, så stiller han opp og hjelper til der han kan- han er ikke vanskelig å be, understreket Dalbakk.

Sigbjørn gir alt for pelsdyrnæringen og er ikke redd for å ta i et tak i organisasjonen vår. Både som regionleder og som en ivrig produsent tar han ansvar og viser stort mot og kampvilje. Uredd går han fram og løfter vår sak. Både stortingspolitikerne og lokalpolitikerne vet godt hvem han er, gjennom hans engasjement og kraft for næringen. Han er en god representant for oss i sosiale medier, aviser, radio og tv.

Gården hans står alltid åpen og revene har det godt hos han, og de får ofte besøk av både folk og fe. Det finnes nok ikke en eneste politiker i nærområdet som ikke har blitt invitert til gården hans. De som kommer på han gården får alltid bestemme selv hvilken rev de skal få holde. Dette er selve beviset på at revene er håndterbare, tillitsfulle og rolige dyr, sa Dalbakk.

-Sigbjørn er særlig opptatt av ungdomspartiene. Det er jo tross alt fremtidens ledere. Årets vinner vet å se framover og har et inspirerende pågangsmot. Vi er evig takknemlige for den jobben du gjør både med dyrene og for næringen.

-Du er en ressurs for næringen, avsluttet Henning Dalbakk, før årets prisvinner mottok blomster, diplom og et stipend på 15 000 kroner. ■

Foto: Steinar Bleken, Totten Foto

Skinnutstillingen 2015

TEVLING!

Pelsdyr

Vinnere av skinntevlingen

Premievinnerne samlet på ett brett: fra venstre Laurynas Virmauskas, Atle Birkeland, Arild Selbekk, Jan Arild Seldal, Dan Ole Alme, Nils Egil Grude, Odd Heddeland, Levin Mikkelsen og Stig Muri.

Tradisjonen tro ble det arrangert skinntevling i forbindelse med riksutstillingen. Det ble tevlet i fire ulike øvelser for rev og tre for mink.

Deltakelsen var god og fine premier fra Pelsdyrfôr Hamar, Rogaland Pelsdyrfôrlag, Midt-Norsk fôr, Felleskjøpet, Olav Thon og Oslo Skinnauksjoner trakk nok.

De fire øvelsene for rev var poengbedømmelse og rangering for blå- og sølvrev. De tre oppgavene i mink var rangeringsoppgaver for kvalitet, dekkhårslengde og skinnverdi. I hver øvelse ble det delt ut to premier, ved poenglikhet ble det trukket.

I flere av øvelsene var det meget jevnt i toppen og generelt var nivået på besvarelser godt. ■

Vinnere fra den sentrale Skinnutstillingen

Det var god deltakelse ved årets skinnutstilling, så det var skarp konkurranse om de gjeve premiene. Antallet vandrepremier er noe redusert de siste årene, noe som også fører til sterkere konkurranse om de som er igjen. På den annen side utdeles nå 2. og 3. premier i de større skinngruppene, så de gode skinna har muligheter for å gjøre seg bemerket.

Det var også veldig hyggelig at de aller fleste premievinnerne hadde sett seg mulighet for å være tilstede på utstillingen og motta heder og ære. Her er de som var til stede samlet på ett brett, f.v. Per Haugstad Jr., Idar Stadsvold, Arild Selbæk, Olav Haugen, Kjell Hodne, Nils Egil Grude, Ole Ysland, Eirin Haugstad, Helene Lykkja, Dan Ole Alme og Normann Grimen. ■

Avlsprogram er nødvendig for driften og avlsarbeidet

På Skinnutstillingen på Hamar holdt Bernt Ove Opheim fra Go-Pels foredrag om hvor viktig det er å ha et avlsprogram for driften og avlsarbeidet. Go-Pels er ei samdrift som Bernt Ove Opheim driver i samarbeid med Per Reidar Gjermstad på Sparbu i Nord-Trøndelag. Pelsdyrgården ble startet i 2005 og besetningen er nå på 2 000 minktisper og 300 sølvrevtisper. Her er noen punkter fra Opheim sitt innlegg.

Opheim sier han var aldri i tvil om at han ville ha et avlsprogram for hjelp i farmen. Basert på tidligere erfaringer fra sauehold mente han det eneste riktige var å komme med i et elektronisk avlsprogram med mulighet for å utnytte avlsindekser ved utvalg av dyr. Han valgte det programmet som da var nytt i Norge, Visual Sampo fra Finland og fulgte med over i det som i dag heter WebSampo.

WebSampo brukes i flere faser i driften, men arbeidet med det går i bølger, sier Opheim. Det vil naturlig være en del rutiner med systemet som brukes bare én gang i året, og dermed tar det noe tid å bli kjent med alle mulighetene med programmet.

Beregning av indekser settes typisk i verk flere ganger flere ganger i sesongen. Viktigst er etter at valperesultatene er lagt inn i systemet, men også om høsten når data fra levendedyrbedømmelsen legges inn og når det har kommet skinndata fra salg av reveskinn på auksjonen. Dermed er det flere oppdateringer av indekser pr år. Mens f.eks. nummerering av valper skjer kun én gang, og det er når man er ferdig med innlegg av valpedata.

-Med unntak av valpekortene på reven skriver jeg ut alle burkort sjøl, sier Opheim. Det gjelder også avlsdyrkortene som jeg skriver ut umiddelbart etter at jeg er ferdig med å legge inn alle avlsdyra som skal stå i gården det aktuelle året.

«Avlsprogram er helt nødvendig for driften»

Bernt Ove Opheim i Go-Pels.

Straks over nyttår er alle dyr på plass, og rett etterpå har de oppdaterte avlsdyrkort på plass. Om sommeren kjøres valpekort på minken straks etter at valpedata er lagt inn, og dermed er kortene på plass i god tid før valpene skal fordeles. Enkelt og greit, og dessuten masse arbeid spart i forhold til å skrive burkort manuelt!

→

-Jeg liker at det finnes mye informasjon om dyra på kortene. Både slektsinformasjon og tidligere prestasjoner er på plass, og det gjør det enkelt å holde styr på dyra.

I paringstida bruker jeg både tispe og hanne-kortene aktivt og har funnet meg en rutine for å forenkle skrivearbeidet. Hos minken har jeg satt ut hannene sammen med grupper av tisper som jeg mener de skal pare, og da noterer jeg på tispekortet bare burnummeret på hannen som parer, sammen med datoen. Når paringa vel er over pelses hannene ut, men jeg lar kortene med strekkoden henge oppe. Da jeg senere kommer med håndterminalen og skal legge inn parings- og valpingsdata, kan jeg lett scanne hanne-identiteten på kortet og slipper masse tasting av siffer for hver registrering på tispene.

-Før paringstida bruker jeg å kjøre en liste som angir hvilke hanner som ikke skal brukes på den enkelte tispe, med bakgrunn i slektskap. Det jeg kaller «forbuds-lista». Det gjør at valget av hanner blir enklere.

-Den aller viktigste informasjonen i systemet ved siden av dyreidentiteten er selvsagt kullindeksen. Den bruker jeg nokså systematisk i avlsdyrutvalget. Dyr med lave kullindekser kommer ikke med i vurdering som avlsdyr. Likevel må det gjøres unntak for nyinnkjøpte avlsdyr. I og med at de ikke har slektsinformasjon i min besetning, vil indeksen på dem være lav, rundt 100, og dermed vil valpene deres også få lav indeks. Derfor er jeg alltid oppmerksom på valper etter innkjøpte dyr, slik at de kan få kommet med videre. Når så døtrene til de innkjøpte dyra får egne kull, vil indeksene vise mer om deres virkelige avlsverdi.

Revevalpene får burkort med individnummererte strekkodeetiketter fra Finland, og dermed får jeg skinndata på alle revevalper og kan kjøre indekser basert på sorteringsresultatene. Det setter jeg stor pris på. Ved å kjøre indekser basert på dette føler jeg at det er god styring på avlsdyruttaket for revens vedkommende.

-For øvrig er det mange rapporter og lister som kan brukes og som gir gode oversikter. Sjøl har jeg bare brukt en del av dem, og de kan gjøre oversikten bedre og arbeidet lettere.

Web Sampo-programmet kan brukes på flere forskjellige nivåer. Man kan bruke det helt enkelt, eller betydelig mer avansert med en rekke muligheter. Det gjør det etter min mening godt egnet for de fleste brukere.

-Samla sett er min konklusjon at jeg er nødt til å ha et godt avlsprogram skal jeg få drevet besetningen på en god måte. Sammen med håndterminalen til selve registreringsarbeidet, synes jeg at dette fungerer helt fint og jeg kan ikke tenke meg å drive uten dette hjelpemiddelet, sa Bernt Ove Opheim blant annet i sitt foredrag. ■

Bernt Ove Opheim fra Sparbu i Nord-Trøndelag fortalte gladelig hvordan han brukte avlsprogrammet WebSampo, som han mente måtte være nyttig og brukelig for mange oppdrettere.

-Utstillingen en fin møteplass

-Riksutstillingen for skinn er et viktig møtepunkt for alle produsenter. Den har funnet formen og er på et akseptabelt nivå ut fra de ressurser vi rår over. Den har vokst, men det er plass til enda flere.

Av Arild Martinsen

Ingen tvil om at skinnutstillingen er viktig, sier medlemmer fra fagrådene for mink og rev. Fra venstre Trond Sørum (mink), Henning Dalbakk og Finn Årdal (begge rev). Arve Vådeland sitter også i fagrådet for mink, men var ikke til stede på Hamar.

Medlemmene i fagrådene for rev og mink diskuterer ivrig skinntyper og kvalitet. Finn Årdal og Henning Dalbakk sitter i fagrådet for rev, mens Trond Sørum og Arve Vådeland sitter i fagrådet for mink. Vådeland var ikke med på Hamar denne gangen, men de tre andre gikk nøye gjennom bordene med skinn og hadde sine kommentarer.

Selv om det fortsatt er enkelte lokale utstillinger, er det riksutstillingen på Hamar som er høydepunktet. – Oppslutningen lokalt varierer nok en del, sier Dalbakk. Det kan sikkert være flere årsaker til det, men det klart at lange avstander nok er en av årsakene til en noe laber oppslutning. Sentralt derimot er alle enige, god oppslutning og et arrangement hvor man treffer andre produsenter til både faglige samtaler og ikke minst hyggelig sosialt samvær.

Kvaliteten øker

-Mitt inntrykk av årets utstilling er at kvaliteten på skinnene ikke ligger noe tilbake fra fjoråret, sier revprodusent Finn Årdal. Sånn sett må vi si det var en god utstilling. Han får støtte av kollega Henning Dalbakk som mener det skiller lite kvalitetsmessig på norsk sølvrev og sølvrev fra våre konkurrenter. På blårev, derimot, mener revprodusenten fra Rendalen det fortsatt er litt å hente i forhold til for eksempel finsk blårev.

Når det gjelder sølvreven er det full enighet fra medlemmene i fagrådene - jevnt i toppen og lite som skiller.

Ved siden av selve skinnutstillingen, mener trioen Dalbakk, Sørum og Årdal at foredragene er viktig. Varierte innslag, slik at det blir nye emner å lære om. Det må være foredrag som fenger og som gjelder den enkelte produsent. Som oppdretter er alltid spørsmålet hvordan forbedre produksjonen, og da er ekspertenes råd og vink svært nyttige.

I tillegg mener fagrådene at informasjon og input om markedet bør være med i programmet.

Høy kvalitet på skinnene

Våre skinn er kvalitetsmessig helt på høyde med konkurrentene. –Sølvreven er fortsatt verdens beste, selv om enkelte finske produsenter vil kunne hevde seg også i Norge. Nesten all sølvreven på utstillingen var av en god og markedsriktig type, sier Finn Årdal. Dalbakk mener den norske blåreven må løfte seg enda et hakk. Den er stor nok, men pelsfylde skiller de beste norske skinnene fra de finske, mener han.

Når det gjelder gullrev er kvaliteten gjennomgående veldig god. Men kanskje kunne vi tenke oss noen flere typeriktige skinn med rød, fin farge helt bak, sier Årdal, noe Dalbakk er helt enig i. Andre egenskaper enn at den skal være typeriktig er mindre viktig, sier Dalbakk.

-Når det gjelder mink ligger vi, sammen med Island, hakk i hel på danskene, sier Trond Sørum. Men vi blir stadig bedre, og det er grunn til å fremheve det sterke fagmiljøet vi har i Rogaland. Ingen tvil om at det er den ledende regionen i Norge når det gjelder mink, sier Sørum. ■

Per Haugstad jr orienterte om driften på gården. Minkrådgiver og veterinær Celine K. Heimberg (t.h.) tilrettela programmet for de besøkende.

Finske minkbønder på fagtur til Rogaland

Steven Frostdahl fra lokallaget SØP i Vasa og Johnny Majabacka feltrepresentant for Saga Furs bragte med seg 14 minkbønder fra Vasaområdet til Rogaland med mål å bedre sin produksjon. Norsk minkproduksjon har hatt fremgang de senere år, og Rogaland har bemerkete seg i dette arbeidet.

Av Torkil C. Tveter

Det er gledelig at de finske bøndene velger Jæren som reisemål når de vil ut på studiereise for å finne løsninger på å øke lønnsomheten i egen produksjon. Det er særlig skinnstørrelse som er utfordringen for mange av de finske produsentene, og med en stor andel av hannskinnene i størrelse 20 og 0, blir lønnsomheten svak. Det har også vært en utfordring for produsentene som omsetter skinnene utenfor Finland at de små størrelsene bys frem til slutt i sesongen slik at mange har en betydelig andel av skinnene for salg i september selv om de ønsket å selge tidligere i sesongen.

Det var to ting gjestene nok bet seg særlig merke i, og det var holdstyring og fôrkvalitet. I forhold til holdstyring ble det av flere av produsentene som ble besøkt poengtert hvor viktig det er å sette ut hannene en og en rett etter pelsing, slik at de kommer i rett hold til paring.

Under besøket på Rogaland Pelsdyrfôrlag var finnene imponert over råvarene, som ble benyttet, og de kunne nok tenkt seg å slippe tungt fordøyelige råvarer i sitt eget fôr som kjøttbeinmel – noe som ble kuttet ut i produksjonen i Sirevåg for en del år siden, og med indikasjoner på at dette har bidratt til bedre tarmfunksjon, bedre fôrutnyttelse og større skinn som resultat.

Første stopp på reisen var hos Kjell Hodne, han driver minkproduksjon med 2 000 tisper på Klepp. Kjell legger stor vekt på management og veier dyrene flere ganger i løpet av året for å ha full kontroll på at de er i riktig hold. Finnene fikk se en meget veldreven gård, med rolige dyr av topp kvalitet.

Neste stopp på turen var hos Ove Oftedal, som sammen med sønnen Bengt driver Havtun gård med 2 500 minktisper. Oftedal orienterte om driften, der størrelse prioriteres svært høyt.

Det nye platefryseanlegget vekket interesse under besøket hos Erik Eidsvik og Rogaland Pelsdyr fôrlag.

Steven Frostdahl fra SØP overrakte en gave til Arve Vådeland som takk for at gruppen fikk komme på besøk.

Dette har nok gått noe på bekostning av kvalitet, men så lenge størrelse betales så godt og de fleste hannskinnene ender i størrelse 40 og 50, så blir prisen bra. Ove har også stor fokus på høyt valpetall, og ligger her årlig i det øvre sjiktet. Det er relativt romslig plass for dyrene, med to eller tre mink i hvert bur, noe som bidrar til god tilvekst og store skinn til slutt.

Andre dag ble innledet med tur til fôrkjøkkenet i Sirevåg. Erik Eidsvik og Jonny Gjersvik tok i mot og orienterte om driften ved Rogaland Pelsdyrfôrlag sitt anlegg. Gruppen var enig om at råvarene som ble benyttet var klart bedre enn de som de finske fôrkjøkkenene har tilgang til. En forskjell de merket seg var at tungt fordøyelige råvarer som for eksempel kjøttbeinmel var fjernet fra reseptene for flere år siden, og dette har nok en positiv innvirkning på fordøyelse og tilvekst på dyrene. Det nye robotstyrte platefryseanlegget vekket interesse og ble studert inngående av de teknisk interesserte deltakerne.

Finske pelsdyrgårder består stort sett av tradisjonelle to-rekkers hus, og den flotte 14 rekkers hallen med 3 200 tisper i en rekke ulike fargetyper oppstallet hos Pauline Grødem og Nikolay Valheim på Brusand imponerte nok. Mange av finnene er unge produsenter og praten gikk livlig i bussen etter besøket og det manglet ikke på kostnadskalkyler og byggeplaner.

Turen gikk videre til Hommersåk hvor styreleder i Rogaland Pelsdyrfôrlag, Per Haugstad jr, tok i mot. Fordelt på fire enheter har han til sammen 6 000 minktisper. Per hevder seg i toppskiktet på kvalitet, og interessant var det når han etter omvisning i minkhusene la frem statistikk der hans indeks var sammenlignet med finske leverandører. Det kom klart frem at Haugstad i sin drift oppnår langt bedre resultater enn sine finske kollegaer, og han gav mange råd til en lydhør forsamling.

Turen ble avsluttet hos Arve og Vådeland som har 1 100 tisper på Kåsen rett ved Bryne. Dyrene er oppstallet i anlegget hvor faren Per Arild har 6 000 mink- og 300 revetisper. Et stort anlegg bygd opp over tid, og med mange gode løsninger for å skape en god arbeidsplass. Arve har litt annen fokus enn de andre, - han foretrekker litt lettere avlsdyr og vurderer vekt fremfor veiing.

Han legger også vekt på fôrforbruk som en avlsfaktor, og med stigende priser for fôr vil dette sikkert bli mer og mer aktuelt. Både Arve og Per Arild ligger hvert år i det helt øverste sjiktet i forhold til valperesultat, og her er det nøye utvelgelse av tisper med mange valper født og helst like mange ved avvenning som bidrar til å sikre gode mødre. De andre egenskapene som kvalitet, hårlengde og størrelse jobbes det også langsiktig med slik at nivået heves år for år.

Rogalendingene lot seg begeistre av den engasjerte gruppen med minkbønder fra Østerbotten, og det var enighet om at et tettere samarbeid over landegrensene vil være spennende.

Gjestene gav også klart uttrykk for at de håpet på gjenbesøk fra sine norske kolleger, og de fikk forhåpentligvis med seg impulser og ny kunnskap med hjem, slik at de kan lykkes med de forbedringer som er nødvendig for å være konkurransedyktige i et spennende men svingene marked. ■

KS-tjenesten for rev

Moderne reveavl kan neppe tenkes gjennomført uten en effektiv og pålitelig metode for kunstig sædoverføring. Naturlig paring vil i dagens revegårder bli alt for arbeidskrevende og tidskrevende prosess. Derfor er inseminørene og deres arbeid en viktig brikke i en effektiv revegård i dag.

Av Kai Rune Johannessen

Norges Pelsdyralslag utdanner inseminørene i samarbeid med NMBU (tidl. Norges veterinærhøgskole) etter tillatelse fra Landbruks og Matdepartementet (LMD). NPA plikter å ha en oversikt over KS-aktiviteten, både i omfang og med hensyn til hvem som utfører slikt arbeid. Vi sender derfor hvert år ut en såkalt «Hovedseminrapport», som skal fylles ut av alle inseminører og sendes til NPA, mens det foreligger en kopi hos hver inseminør. Fristen for innsending er satt til 15. mai hvert år. På bakgrunn av disse rapportene kan så NPA ha en relativt god oversikt over KS-tjenesten rundt i landet.

Manglende rapportering er et problem

Innsending av hovedseminrapport er altså obligatorisk. Imidlertid opplever vi at alt for mange inseminører nøler i det lengste med dette, og vi må bruke alt for mye ressurser på purringer og oppfølging for å få inn rapportene. Vi håper dette bedrer seg og må vurdere muligheten for å sende ut nytt KS-utstyr neste år til de inseminører som ikke rapporterer til tross for en rekke purringer.

Bestilling/utsending av utstyr

Bestilling av KS-utstyr går bra med de rutinene vi har nå. Inneværende sesong hadde vi fått inn fortynningsvæske (EDTA) relativt tidlig og kunne derfor starte utsending av EDTA og andre varer noe tidligere enn foregående sesonger, noe som ble godt mottatt. En del inseminører er «rimelig» sent ute med bestilling av fortynningsvæske og annet utstyr, men vi har klart å dekke alle bestillinger.

Vi tar sikte på å sende ut bestillingslister for KS-utstyr omtrent som sist år, og anmoder alle om å vurdere behovet og sende inn bestilling i god tid!

Omfang av utstyr og fortynningsvæske

Tilbudet av utstyr og fortynningsvæske har en viss begrensning, men ser ut til å dekke behovet. Norske resultater med bruk av EDTA er veldig gode, og vi har ikke kapasitet til å sjekke ut og markedsføre mange typer fortynningsvæske. Vi følger med på det som skjer på dette feltet og vurderer fortløpende muligheten/behovet for å endre tilbudet.

Våre samarbeidspartnere ved NMBU er blant verdens mest kunnskapsrike og erfaringsrike på dette feltet, og vi har god dialog med hensyn til eventuelle endringer i fortynningsvæske og utstyr.

Større kapitalvarer, som varmeskap og mikroskoper, har vi ikke lager av. Det har heller ikke forhandlere vi har kontakt med, så her må en regne med bestillingstid. Det betyr at man må regne med å bestille i god tid før årsskiftet hvis det skal påregnes levering til riktig tid. Informasjon om dette blir lagt på nettsidene.

Årets sesong

Årets KS-sesong har etter våre opplysninger gått bra, med gode drektighetsresultater. Valperesultatene hørtes bra ut først på forsommeren, men er noe nedjustert ved endelig opptelling. Sesongen er mer tidsavgrensa i mange besetninger nå i form av at man gjerne setter på noe flere tisper enn man regner med å ha i drektighet, og avslutter inseminering-ene på en viss dato uansett, og pelser ut de som ikke er kommet i brunst. Dette er en fornuftig måte å styre det på, og er selvsagt mer riktig ut fra at de fleste besetninger er så vidt store at rasjonelle driftsrutiner må opprettholdes.

Ingen uregelmessigheter hverken med EDTA eller utstyr er rapportert. En del bruker overskytende EDTA fra forrige sesong til skylling av utstyr mellom insemineringene, og det er selvsagt helt greit. Vi har igjen noe EDTA fra årets produksjon, som en liten buffer inn i neste, men sender normalt ut kun nyprodusert EDTA til sesongen.

Når nå så godt som alle hovedseminrapportene er innkommet kan vi se at det er utført ca. 32 000 innlegg, og av

Illustrasjonsbilde

dette er det ca. 70 % på sølvrev. Antall insemineringer på blårev har øket noe og ligger nå på ca. 28 %, mens blue-frost-produksjonen har gått noe ned.

Fra årets tall kan vi også lese at andelen dobbeltinsemineringer øker noe på blårev og er svakt redusert på sølvrev. Mer detaljer og sammenlikning med tidligere år kan leses i tabellene, men da skal det legges til at tallene for 2013 er med forbehold da andelen innsendte rapporter var vesentlig lavere det året.

Den norske standarden for KS på rev er meget høy, og drektighetsresultatene er svært gode. Dette skyldes en kombinasjon av faglig god opplæring og en stab av ansvarsbevisste og dyktige inseminører. Vi skal holde dette slik videre framover og oppfordrer alle som har spørsmål, kommentarer eller forslag i forbindelse med KS og KS-rutiner om å ta kontakt, så skal vi forsøke å besvare og handtere dette på best mulig måte. ■

År	Ant. Iseminører	Ant. betjente gårder	Ant. innlegg	%-sølv	%-blå	%-X**
2013*	43*	88	20541	71,6	21,3	7,1
2014	78	138	33107	70,7	25	4,3
2015	73	121	32634	69,5	27,9	2,6

	Ant. insem. pr. tispe, sølvrev			Ant. insem. pr. tispe, blårev		
År	1 g	2 ggr	3 ggr	1 g	2 ggr	3 ggr
2013*	44,50%	52,30%	2,30%	42,20%	53,10%	3,70%
2014	47,30%	49%	3,70%	40,40%	52,70%	6,90%
2015	49,50%	47,60%	3,20%	32,80%	58,80%	8,30%

**Tallene for 2013 er basert på innsendte rapporter uten purringer og er derfor ikke komplette.*

***X= artskryssing blårev x sølvrevtyper*

Varierende valperesultat

Nå har vi fått oversikt over årets valperesultater på de aller fleste gårdene. Variasjonene er store fra besetning til besetning, og gjennomsnittsresultatene som framgår her ligger godt under det de gode besetningene oppnår. Dette viser oss at det er gode marginer å gå på oppover.

Sommeren 2015 har etter alt å dømme vært en bra sommer for dyra, spesielt reven der vi unngikk de sterke varmeperiodene som vi ofte får i den tidlige valpetida. Dette har vært bra for både valper og tispene.

Sølvrevtypene

Vi har nå ca. 30.000 tisper av sølvrevtypene og i gjennomsnitt fikk disse i år 3,2 valper, noe som er 0,05 valper bedre enn forrige år. Dermed er det egentlig et bra år, sett i et ti-års perspektiv, som det framgår av tabellen. Regionmessig er det Midt-Norsk og Rogaland som kommer best ut, mens resultatet på Østlandet kan bli bedre.

Blårevtypene

Vi har i år en gledelig økning i valperesultatet på blårev, med ca. 0.5 valper per tispe. I alt er det forsikret 11.500 avlstisper dette året og valperesultatet er landet på 5,2 valper per tispe. Dette er det beste siden 2010 og bra også i et lengre perspektiv. Distriktsvis er det Sør-vest som kommer best ut, og i vårt største revedistrikt i Midt-Norge bør resultatene bli bedre.

Mink

Det er nå forsikret ca. 180.000 minktisper og i år har valperesultatet blitt ca. 4,65 valper per tispe i gjennomsnitt. Vi ser at i vårt tyngste minkområde i sør-vest, er resultatene en del over gjennomsnittet, mens andre landsdeler ligger svakere an. Vi burde kunne komme opp på 5 tallet i gjennomsnitt, slik vi har hatt det flere ganger de siste årene, så det er en jobb å gjøre her. I et lengre perspektiv er resultatet rimelig godt, og det kan være at fordelingen av minktyper og mye import kan forklare en del av den uteblitte framgangen. Det kan ofte ta noe tid med nye dyrestammer før man får full utnyttelse av dem.

Resultater fra WebSampo

Årets valperesultater hos de som bruker avlsprogrammet WebSampo er også beregnet og ifølge de tallene som

foreligger per august er resultatene noe høyere enn det som framgår av forsikringstallene. I og med at beregningene ikke er helt sammenliknbare, skal man ikke legge for mye i forskjellen, men som man ser av tabellen her er trenden med noe bedre resultat på reven i år enn i 2014 tydelig også i de farmene som bruker WebSampo. På blårev er det meget gledelig framgang med 1 valp bedre i år enn i 2015. De norske minktallene fra Sampo er lik de vi hadde sist år, og ca. 0,4 valper bedre enn våre finske venner i gjennomsnitt i år. ■

Tabell 1 - Sølvrev

Sølvrev	Valperesultat per forsikra tispe v/ ca. 6 uker											
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Fôrlag												
Hamar	3,2	2,9	3,2	3,0	3,2	3,3	3,5	3,4	3,2	3,1	3,0	2,9
Rogaland	2,8	2,9	2,9	2,8	3,1	3,1	3,3	3,2	3,1	3,1	3,2	3,3
Midt-Norsk	3,3	3,3	3,2	3,1	2,9	2,7	3,1	3,1	3,2	3,2	3,2	3,3
Egen fôrprod.	3,7	3,5	3,3	3,3	3,4	2,5	2,9	2,9	3,1	2,5	2,9	3,1
Landsgjennomsnitt	**3,3**	**3,3**	**3,1**	**3,1**	**3,0**	**2,9**	**3,1**	**3,1**	**3,1**	**3,2**	**3,2**	**3,2**

Tabell 2 - Blårev

Blårev	Valperesultat per forsikra tispe v/ ca. 6 uker											
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Fôrlag												
Hamar	5,3	5,2	5,3	5,2	5,3	5,3	5,1	5,2	4,0	6,0	4,5	5,1
Rogaland	4,6	5,6	4,9	5,1	4,9	6,1	5,0	4,8	5,9	5,2	5,0	6,5
Midt-Norsk	5,6	5,7	5,6	4,5	4,3	4,7	5,1	5,4	4,9	4,5	4,6	5,0
Egen fôrprod.	5,3	6,0	6,4	6,0	5,4	4,1	4,6	4,8	4,9	5,3	4,9	5,4
Landsgjennomsnitt	**5,4**	**5,5**	**5,4**	**4,8**	**4,9**	**4,9**	**5,3**	**5,2**	**4,9**	**4,8**	**4,7**	**5,2**

Tabell 3 - Mink

Mink	Valperesultat per forsikra tispe v/ ca. 6 uker											
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Fôrlag												
Hamar	4,1	4,3	4,5	4,3	4,8	4,5	5,0	4,6	4,5	4,7	4,8	4,4
Rogaland	3,9	4,3	4,8	5,1	5,1	4,9	5,0	4,8	4,9	5,1	4,6	4,8
Midt-Norsk	4,0	3,9	3,6	3,7	4,3	3,3	4,7	5,2	4,6	4,7	4,2	4,2
Varteig	4,9	5,0	4,6	4,6	4,7	5,0	4,8	5,1	5,3	5,3	4,2	4,3
Landsgjennomsnitt	**4,0**	**4,3**	**4,6**	**4,8**	**4,9**	**4,6**	**5,0**	**4,8**	**5,0**	**5,0**	**4,6**	**4,7**

Valperesultat for besetninger i Norge og Finland som bruker WebSampo, foreløpig pr august 2015.

WebSampo's database	2014		2015	
	Norge	Finland	Norge	Finland
Sølvrev	3,3	3,3	3,4	3,4
Blårev	5,2	5,1	6,2	6,3
Mink	4,9	4,7	4,9	4,5

Arnt Erik Evja – ung, aktiv og ein topp husdyrmann.

På gardsbesøk hos Arnt Erik Evja

I lia ovafor Nisservatn finn vi garden til Arnt Erik Evja. Her har Arnt Erik halde hus sidan 2013 då han tok over garden til den kjende minkoppdrettaren Torgeir Grimstveit. Det har vore pelsdyr på garden sidan mellomkrigsåra, med dugande husdyrfolk i fleire generasjonar. Den nye generasjonen som nå har overtatt ser ut til å følgje i det same dugande fotsporet.

Av Ola Aa Eldøy

Arnt Erik Evja er nissedøl, og frå ein av nabogardane i området. Garden vart kjøpt i fri handel, så det var ikkje slektsskap inne i biletet. Men Arnt Erik hadde hatt arbeid hos Torgeir Grimstveit sidan 2007, så han var kjend med garden og produksjonen. Han har landbruksutdanning og praktisk røynsle, så det var eit godt høve for han då Torgeir lyste garden for sal.

Produksjonsomfang

Bruket er eit typisk vesttelemarksbruk med små innmarksareal, ein del skog og ganske stor utmark. Han har berre 21 dekar fulldyrka areal, men leiger jord rundt i bygda slik at han disponerer totalt rundt 130 dekar jord. Dette arealet nyttar han til ammekyr og har ni årskyr og 26 – 27 storfe totalt, samt tilsvarande tal på vinterfora sau. Dette gir sjølvsagt ingen leveveg, så inntekt og hovudproduksjon er minkproduksjonen. Totalt er det 820 tisper i minkgardane. Han har eit mål om å komma opp i 1 000 tisper i komande år.

Minkproduksjonen

Produksjonen består nå hovudsakleg av palomino og brunt. I tillegg har Arnt Erik små grupper med jaguar, blackcross, perle og silverblue. Han har planer om å auke med silverblue.

I avlsarbeidet desse åra har han fått opp andelen velvet på brunminken og synes han har lukkast bra med det. På palomino er det framleis ikkje tilfredsstillande struktur; den er for langhåra. Avlsdyra er supplert med nytt blod frå Rogaland, og det har vore vellukka. Men han synes rogalandsminken et meir enn den opprinneleg stamma. Då han overtok bruket, var det ein god del svartmink i buskapen. Den vart pelsa ut, vesentleg på grunn av storleiken. Forkostnad pr produsert skinn var siste året på rundt 140 kroner. Han rekna då med eit fôrforbruk på ca. 35 kg.

Anlegget

Torgeir Grimstveit fornya pelsdyrgarden på 1980 – talet. Den er framleis i god stand, og buranlegget er av nyare dato med i stor grad etasjebur. Totalkapasiteten er på 1 100 tisper. Det er ikkje fast gjødseloppsamling under bura, og ei prioritert investering for Arnt Erik er å leggja opp gjødselrenner og oppsamlingskum i garden. I sommar, med relativt mykje nedbør, var det noko fuktig i grunnen. Elles har han planar om fornying av ein del pelsingsmaskineri, men er rimeleg hjelpen med det han har nå, inntil vidare. Kapasiteten i dag ligg på rundt 150 pelsa pr. dag, mens ønskjet er 200 til 250 skinn pr. dag.

Han pelsar sjølv, men har Torgeir som ein god hjelpesmann og støttespelar. Torgeir er i stor grad med i drifta framleis, og er god å ha som avløysar.

Tillitsvald

Arnt Erik er leiar for distrikt Sør som femner om Vestfold, Telemark og Agderfylka. Nissedal har hovudtyngda av produksjonen. Det er fôrkjøkkenet på Hamar som leverer fôret til det meste av regionen. Rundt 40 % av Hamar sin fôrproduksjon går til dette området.

Evja fortel elles at laget har eit lite, men aktivt fagmiljø. Produksjonen er stor, men ein skulle gjerne hatt nokre fleire produsentar. Så håpet er at dei politiske avklaringane snart kjem så klart fram at ein kan få ein fornuftig rekrutteringssituasjon.

For sin eigen situasjon seier Arnt Erik at det er minken som gjer det muleg å driva eit slikt bruk. Utan den er det ikkje næringsgrunnlag. ■

Åpen gård samlet mangeinteresserte. Her et glimt hos Trine Søderblom i Hemsedal.

Mange besøkte Åpen gård

Mange benyttet muligheten til å besøke en av våre mange og fine pelsdyrgårder i forbindelse med Åpen gård-arrangementene i august og september.

I Rogaland hadde Lodve Haaland samarbeid med Sandnes Bondelag, og publikum fikk se både hvordan pelsdyr har det, melkeproduksjon og andre husdyr. Fjellbygda 4H stilte også opp med populære tiltak som ridning, natursti og stekte pinnebrød.

Hans Anton og Solvor Eng på Eng i Rakkestad hadde Åpen gård for første gang, men erfaringen etter å ha fulgt besøkende gjennom minkhusene er gode. - At vi viser fram dyrene og at folk ser hvor tillitsfulle og nysgjerrige de er, synes vi er viktig, sier Solvår.

Hos Trine Søderblom i Hemsedal var det bare blide gjester å se i solskinnet. Nesten 70 gjester var innom Pålhuso pelsfarm i løpet av dagen, og de fikk se en veldrevet pelsdyrgård og fine produkter laget av skinn av beste merke.

Her er noen glimt fra arrangementene rundt omkring i landet. ■

PFU godkjenner at NRK overlater journalistikk til aktivister

Pressens faglige utvalg (PFU) har behandlet kritikken mot den omstridte filmen «Pels» som ble vist på NRK Brennpunkt 9. desember i fjor. Sendingen fikk kraftig kritikk av NRKs eget Kringkastingsråd, og Danmarks Radio har avslått å vise den, fordi «den bryter mot dansk presseetikk».

– Sekretariatet innstilte på at NRK skulle felles for brudd på god presseskikk på grunnlag av gammelt bildemateriale fra gårder som er lagt ned. Vi er både skuffet og overrasket over at flertallet ikke lyttet til dette, sier Guri Wormdahl, informasjonssjef i Norges Pelsdyralslag.

Norges Pelsdyralslag mener at NRK har prioritert sensasjonell fremstilling fremfor å få frem et saklig innlegg i debatten. NPA mener dette er presseetisk tvilsomt og demokratisk utfordrende at vi ikke får vise frem et reelt bilde av næringen. Våre gårder er åpne, og vi oppfordrer alle til å komme på besøk og se selv hvordan driften er, sier Wormdahl.

Du kan lese mer fra PFU på nettsidene. ■

Asbjørn Tveit

Asbjørn Tveit har gjennom sitt snart 70 årige liv vakse opp og levd med pelsdyrnæringa som fôrprodusent, oppdrettar og som sentral tillitsvalgt.

Av Ola Aa Eldøy

Han har, så som mange andre innan næringa, fått med seg den spede starten på minkoppdrettet på 50-talet, den voldsomme satsinga på 60-talet, ein noko laber periode på 70-talet og ny oppblomstring på 80-talet. Dei to siste 10-åra har det gått noko opp og ned, men med store strukturendringar. Dette har sett store krav til han som forprodusent i eit område med store variasjonar i produksjon og struktur.

Firmaet Jakob Tveit AS har drive fôrproduksjon sidan 1933. Jakob Tveit, far til Asbjørn og Egil, starta med å laga fôr til lokale oppdrettarar i Treungen, først og fremst til bestefaren Egil H. Tveit som dreiv ein sølvrevgard, og til grannar i nærområdet. I tillegg starta firmaet daglegvarehandel i Treungen i 1932.

Det var ein tradisjonell fôrproduksjon i begrensa omfang fram til 1962, då nytt fôrkjøkken vart bygd. Frå då av kom oppdrettarar frå Vegårdshei og resten av Telemark med i leveringsområdet, og talet på kundar og kvantum auka sterkt. Fôrrutene gjekk, i tillegg til nærområdet, til Aust-Agder og til områda aust i Telemark som Heddal og Siljan. På det meste hadde firmaet 400 kundar, og årsproduksjonen var oppe i 8000 tonn. Så Treungen «syda» av pelsdyraktivitet, både med fôrproduksjon, stor transportverksemd og minkoppdrett. Pelsdyrproduksjonen utgjorde ein vesentleg del av den økonomiske aktiviteten i Nissedal, både i sysselsetting og for kommuneøkonomien.

Botulismekatastrofen

I april 1967 small imidlertid bomba i aktiviteten. Fôrkjøkkenet vart råka av botulismekatastrofe, og største delen av minkstamma døydde. Årsaka var infisert slakteavfall.

Produksjonen av fôr fall frå 8 000 tonn til 3 400 tonn frå det eine året til neste. Det vart starta to nye fôrkjøkken i området, i Nissedal og Heddal. Desse dreiv nokre få år før området atter vart samla med Jakob Tveit som leverandør. Det var sjølvsagt tunge tider for firmaet, med rettsaker og strid. Det heile gjekk heilt til Høgsterett, men Jakob Tveit vart frikjend fordi ein frå deira side måtte stole på at profesjonelle råvareleverandørar leverte ei gangbar vare.

Nyare tid

På 1980-talet tok produksjonen av pelsdyrfôr seg opp att. På fôrkjøkkenet i Treungen kom dei opp i eit kvantum på rundt 6 000 tonn, og det vart naudsynt å vurdere nyanlegg i forhold til anlegget frå 1962. Asbjørn og broren Egil bygde ut eit nytt og rasjonelt anlegg på byrjinga av 1990-talet, og som vart opna i 1995. Det siste innan maskinelt utstyr for fôrproduksjon vart installert, og Treungen-kjøkkenet vart av dei mest moderne i Norden. Botulismekatastrofen hang framleis litt att, i det firmaet forlangte vaksinering av all mink. Dette vart oppheva like før katastrofen i Rogaland, men den hadde ingen innverknad på dei.

Produksjonen gjekk sin gang utover på 90-talet og inn i nytt årtusen. Fôrrutene var omfattande, med lengde frå Vest-Agder i sør til Asker i nord. Så logistikken har vore eit hovudtema i Jakob Tveit si verksemd. Firmaet hadde, utanom fortransporten, ei omfattande transportverksemd med tungtransport mellom anna med kalk og sement i bulk. Dei seinare åras

Asbjørn Tveit i sitt rette element med fôrkjøkkenet og innsjøen Nisser i bakgrunnen.

utvikling innan denne sektoren har ført til at verksemda nå er avvikla.

På 2000-talet kom rasjonaliseringa for fullt innan fôrproduksjonen. Stort press på fôrprisen førte til at mange kjøkken vart lagt ned. Dette opplevde også Jakob Tveit, og Asbjørn opplevde det som ei vanskeleg tid der dei som private fôrprodusentar med eit nytt anlegg stadig kom under press frå andre som lova lågare forpris, men som i ettertid viste seg ikkje å kunna halde lovnaden.

I 2006 avslutta ein fôrproduksjonen hjå Jakob Tveit. Maskinane vart deretter nedmonterte og selde, dels innanlands og dels til utlandet.

Fôrkjøkkenet opplevde og eit sabotasjeåtak i 2003. Aktivistar la ut brannbomber og tente på garasjeanlegget der dei fleste bilane gjekk med. Produksjonsanlegget var imidlertid intakt, og fôret vart produsert allereide på mandagen etter brannen i helga.

Å driva forkjøkken

Treungen har ei plassering som ikkje akkurat gir mange såkalla «områdefordeler» i høve til fôrproduksjon, der det ligg opp mot fjellområda i Vest-Telemark. Næraste aktuelle havn for å ta mot fiskeråstoff er Grimstad. All fisk frå Nord-Noreg måtte derfor rundt heile kysten ned til Grimstad før det vart lasta over på bil til Treungen. I tillegg fekk dei fisk frå Færøyane. Slakteavfallet kom stort sett frå Tønsberg som heller ikkje er noko nærområde.

Jakob Tveit såg derfor tidleg verde av å produsere eit konsentrert fôr. Det hadde inga hensikt å transportere vatn rundt halve Sør-Noreg. Asbjørn hadde derfor stor sans for dosent Rimeslåtten sine forslag om å legge om fôrresepten frå magert fôr med mykje fiskeråstoff til eit fôr der feittinnhaldet vart auke vesentleg. →

Det var ikkje alltid dette var like populært hjå oppdrettarane, men ettertida har vist at det var det rette.

Apropos oppdrettarane; Asbjørn saknar livet og røret omkring desse frå forproduksjonstida. Dei fleste var svært trivelege folk. Men som markedssjef Hans Sørensen sa til kundane då han gjekk av frå stillinga; - det er ikke alle jeg kommer til å savne like mye.

Oppdrettarane kunne vera kritiske til fôret; det høyrde med, men dei kunne også vera flinke med å gi ros. Ein kveld fekk Asbjørn ein telefon frå ein svært nøgd oppdrettar: - Nå er fôret så fint i konsistensen at når reven skit, sprett avføringa opp att frå bakken.

Ein praktfull «værmink» på taktoppen

Oppdrettar Asbjørn Tveit

Som nemnt hadde bestefar til Asbjørn og Egil starta pelsdyrgard med sølvrev allereide på slutten av 1920-talet. Denne låg oppe på slektsgarden på Tveit, der det ennå er pelsdyr (Håvard Tveit). Tveitkarane var mellom dei første som starta med minkproduksjon her i landet, og Treungenmiljøet vart eit av dei markerte minkmiljøa i landet.

Asbjørn hadde naturleg nok stor interesse av sjølve dyreproduksjonen. Han tok pelsdyrkurset på jordbruksskulen på Lien i Hallingdal, der fleire av dei markante oppdrettarane gjekk.

Berlimoen Pelsdyrgard vart starta av Tveitfamilien i 1969. Denne vart lagt på eit nytt moområdet med god grusgrunn spesielt eigna for oppdrettet. Garden vart bygd ut til ein av dei største i området der ein hadde både sølvrev, blårev, ilder og mink. Minkproduksjonen var imidlertid størst og viktigst. På det meste var det rundt 2 000 avlstisper i garden. Asbjørn la mykje vekt på å bli kvitt plasmacytosen som var ei plage i minkgardane på 1970 – talet og utover. Dei hadde stort sett rein status og fekk auka avlsresultatet frå 3-talet til 5-talet. Tomtispeprosenten gjekk stadig nedover; i starten kunne ein oppleve 30 %, medan ein på slutten ikkje var nøgd om ein ikkje kom under 10 %.

Asbjørn har alltid hatt sans for data og statistikk, og førte inngåande statistikk og loggbøker over pelsdyrgarden. På garden var det fast ein røktar samt hjelpemann. I parings- og pelsingsperioden kunne arbeidsfolk frå kjøkkenet trø til.

Tillitsvald Asbjørn Tveit

Asbjørn kom inn i sentralt styre og stell i 1983 då han vart vald til styremedlem i dei sentrale organa i pelsdyrnæringa. Han sat som styremedlem fram til 1996. Naturleg nok var fôrproduksjon, utstyrsomsetning og fôrlaga sine vilkår hans spesialitet i styrearbeidet. Han minnes dei utallege drøftingana om utstyrsomsetning og organiseringa av denne som gjekk føre seg i og utanfor styret. Det vart mange møter og utreiingar av denne diskusjonen, men stadige vanskar med å bli einige forlaga mellom.

Skinnomsetning og salsplass var også heite tema i denne perioden, med vide spenn i oppfatningar ute mellom medlemmane og også i administrasjonen på Skinnsenteret. Han minnes likevel, trass alle utfordringane, styrearbeidet som svært konstruktivt med ei god kollegial arbeidsånd.

Pensjonisten Asbjørn Tveit

Asbjørn rundar 70-års merket i løpet av næraste framtid. Han kunne ha god grunn til å nyte sitt otium nå, men den gong ei. Familiefirmaet Jakob Tveit AS lever vidare. Daglegvarehandelen er fornya og utvida slik at dei nå har ein topp moderne handel i Treungen. Ikkje minst takka vera stor hytteturisttrafikk blomstrar handelen, og Asbjørn er dagleg med i verksemda sjølv om det nå er eldste dottera som er den administrerande styraren.

Men Asbjørn har ikkje gløymd pelsdyrnæringa han var så nært knytt til i 41 år. Han syner dagleg fram eit engasjement for det som går for seg i næringa og har nær kontakt med vener og kollegaer rundt omkring i landet. ■

Nissedal – framleis i minktoppen

Nissedal har frå gamalt av vore blant dei største produksjonsområda for mink her i landet. I telemarkssamanhang stod lenge kommunen for over halvdelen av samla produksjon rev- og mink.

I dei seinare åra kunne ein få inntrykk av at produksjonen har gått ned i kommunen, men så er på langt nær tilfelle. Faktisk er produksjonen av mink i Nissedal nå på høgde med dei store åra på 1960-talet.

Men strukturen i produksjonen er totalt endra. Medan ein på slutten av 60-talet opererte med fleire titals pelsdyrgardar i området, er ein nå nede på under 10.

Men desse har totalt rundt 12 500 minktisper med ein skinnproduksjon på rundt 60 000 skinn. Det økonomiske verde vil variere år om anna etter skinnprisen, men vil stort sett ligge mellom 20 og 30 millionar kroner.

I forhold til anna husdyrproduksjon og landbruksproduksjon i det heile for Nissedal kommune, er det ingen som er i nærleiken av dette nivået. Nissedal er den 4. største minkkommunen i Noreg. Berre tre Jærkommunar er større i produksjonsomfang. ■

ANNONSE

TIL SALGS

Fôringsmaskin og fôrtanker, og komplett pelsingsutstyr for rev og mink, selges.

Henvendelse: Ingvar Kjell Bjorland
Adresse: Leitevegen 29,
4352 Kleppe
Telefon: 920 83096

CO måler
Mangler du måler til pelsingen ?
Beste kvalitet , Norsk produsert

Henvendelse: Einar Johan Sirevåg
Telefon: 909 65 201
Epost: ej-si@online.no

Norges Pelsdyralslag • Oslo Skinnauksjoner AS • Pelsdyrtrygdelaget

Leder:
Bertran Trane Skadsem
4354 Voll
Tlf.: 51 42 00 48
Mobil: 91 31 55 30

Administrerende direktør:
Knut Berg
Mobil: 91 32 34 36
E-post: berg@norpels.no

Sentralbordet er åpent 09.00 -15.00.

Tlf.: 47 80 72 00

Styret i Norges Pelsdyralslag

Leder Bertran Trane Skadsem
Tlf.: 91 31 55 30

Nestleder Henning Dalbakk
Tlf.: 90 58 68 15

Medlem Ole Nese
Tlf.: 92 69 55 70

Medlem Bjørnar Berg
Tlf.: 92 80 93 63

Medlem
Monica Sommerschild Friheim
Tlf.: 48 14 49 69

Norges Pelsdyralslag

Arild Martinsen, HR-sjef
Tlf.: 99 01 85 16
E-post: martinsen@norpels.no

Hans Åge Kulbotten, seksjonssjef
Tlf.: 97 06 48 65
E-post: kulbotten@norpels.no

Knut Smedsrud, økonomisjef
Tlf.: 95 36 89 52
E-post: smedsrud@norpels.no

Torkil C. Tveter, markedssjef
Tlf.: 92 22 30 80
E-post: tveter@norpels.no

Guri Wormdahl, informasjonssjef
Tlf.: 93 43 42 00
E-post: wormdahl@norpels.no

Steinar Davidsen, rådgiver
Tlf.: 41 42 44 46
E-post: davidsen@norpels.no

Kai-Rune Johannessen, seniorrådgiver
Tlf.: 90 79 19 74
E-post: k.r.johannessen@norpels.no

Sven Gil Westersjø, rådgiver, driftsøkonomi
Tlf.: 92 86 24 10
E-post: westersjoe@norpels.no

Hege G. Tønnesen, rådgiver, dyrevelferd
Tlf.: 95 45 13 40
E-post: Toennesen@norpels.no

Celine Kongsli Heimberg, veterinær
Tlf.: 99 37 55 69
E-post: heimberg@norpels.no

Helen Kristiansen, SAMPO
Tlf.: 92 61 81 55
E-post: sampo@norpels.no

Anne Marit Gislingrud, laboratorieleder
Tlf.: 95 36 85 73
E-post: lab@norpels.no

Regionlagene/Regionledere 2015

Fjordane Pelsdyralslag
Håkon Lundestad, Fjellbygda, 6823 Sandane
Mobil: 481 31 321
E-post: maria.lundestad@enivest.net

Fjellregionen Pelsdyralslag
Rune Øverby, Furulund, 2510 Tylldalen
Mobil: 90 91 57 74
E-post: rune.overby@fjellnett.no

Nordland og Troms Pelsdyralslag
Harald J. Pedersen, 8890 Leirfjord
Mobil: 928 24 387
E-post: bergli-p@online.no

Rogaland og Hordaland Pelsdyralslag
Lodve Haaland, Tjessheimvn. 43, 4332 Figgjo
Mobil: 408 69 075
E-post: lohaa@online.no

Sør Pelsdyralslag
Arnt Erik Evja, Framnes, 3854 Nissedal
Mobil: 41 44 61 64
E-post: arntevja@hotmail.com

Trøndelag Pelsdyralslag
Odd Einar Friheim, 7520 Hegra
Mobil: 913 16 942
E-post: oddeinar@friheim.com

Valdres I Hallingdal Pelsdyralslag
Sigbjørn Kirkebøen, 3560 Hemsedal
Mobil: 907 39 228
E-post: sigkirke@online.no

Østlandske Pelsdyralslag
Per Blilie, 2843 Eina
Mobil: 928 52 383
E-post: perblilie.eina@gmail.com

Returadresse: Postboks 175 Økern, 0509 Oslo

KLIMANØYTRAL DISTRIBUSJON B
NORGE P. P.
posten

God oppslutning om minkkurs

Dagen før Riksutstillingen på Hamar ble det arrangert sorteringskurs for minkbønder. Nærmere 30 deltakeren fikk prøve seg på en rekke ulike sorteringsoppgaver. Saga Furs stilte med instruktører og kursskinn.

Innledningsvis ble skinnpartier delt i henholdsvis kvalitet og hårlengde. Skinnene var i fargetypene sort, brun og hvit. Videre var det rangeringsoppgaver på 10 skinn i kvalitet, hårlengde og renhet. Her fikk deltakerne prøve seg to og to, med felles gjennomgang av oppgavene.

Kurset ble arrangert i samarbeid med Saga Furs og med Martti Inkovaara og Miika Räsänen som instruktører. Begge har arbeidet en årrekke i minkssorteringen, og i tillegg reiser de rundt på livdyrsortering. Deltakerne satte tydelig pris på instruksjonen fra de kunnskapsrike finnene.

Markedet favoriserer kvalitetsmessig gode skinn med relativt korte dekkhår. Prisforskjellene er store, og med et stort tilbud av skinn i verden er det viktig å posisjonere seg godt. Oslo Skinnauksjoner holder derfor sorteringskurs og tilbyr livdyrsortering for å bidra til at produsentene er konkurransedyktige og kvalitetsbevisste.

For de som ønsker mer sorteringsøvelse arrangerer Oslo Skinnauksjoner sorteringskurs hos Saga Furs 21. til 23. oktober. ■